

Posudek diplomové práce Roberta Roreitnera: Trójské osudy

Diplomová práce R. Roreitnera si vzala za cíl pojednat téma zpracovávané v homérském bádání opakovaně, a to téma osudu, konkrétně v Iliadě. I přes zdánlivé „vytěžení“ problematiky autor ukazuje, že také v tomto případě lze téma nasvítit z více stran, a dokonce i nově.

Po úvodním nastínění tematiky a stručném shrnutí dosavadních přístupů čteme stručnou kapitolku Cíle, kde je pregnantně vyjádřena autorova pozice: být poučen mnoha rozdílnými přístupy k homérským básním a speciálně k otázce osudu, odmítá omezit se na přístupy tak či onak dílčí, směřující ať už k /neo/analytickým rozborům homérských básní či ke snaze v nich rozlišit pouze rozmanitá, v průběhu času se měnící strata. Jako ústřední se mu naopak jeví neztratit ze zřetele celek básně /resp. básní/: po množství pokusů rozštěpit homérský pojem osudu v řadu nesourodých fenoménů se snaží ukázat, že za touto bohatostí se skrývá nikoli nesoudržnost, ale vnitřní logika.

Idea osudu u Homéra se podle autora ukazuje ve třech základních aspektech, a to: 1) osudu jako smrti a jako životního určení; 2) osudu jako daného údělu a jako působící moci; 3) osudu jako toho, co člověk utváří, a jako toho, co ho potkává. Tyto aspekty jsou přitom provázány vzájemnými afinitami i polaritami, což autor pojednává v dalších dvou částech práce, a to rozdílným způsobem. Nejprve, v oddílu I /Kdo zabil Patrokla?/ se pouští do poučení, v základu literární interpretace textu, v níž ukazuje na příkladu vybraných scén – a to scén volby či obecně scén, kdy se příběh lomí nebo by se mohl lomit – tzv. „synairetickou“ jednotu eposu, jež je utvářena souvislostí jednotlivých voleb tvořící takto jeden celek /lidsko-božské/ skutečnosti. Přitom jako určující se tu jeví moment rozhodnutí, a privilegovaná, až exemplární je především postava Achillova a jeho rozhodování /autor ho později označí za „smrtného Dia“/.

Další dvě části práce se zabývají filologickou analýzou výrazů pro osud, a to $\mu\omicron\iota\pi\alpha$ a $\alpha\iota\sigma\alpha$ v oddílu II, a dvojici sloves $\tau\epsilon\upsilon\chi\omega$ a $\tau\upsilon\gamma\chi\acute{\alpha}\nu\omega$ v oddíle III. Zde je třeba zdůraznit, že v textu práce nečteme pouhý mechanický výčet užití, jak bývá někdy v takových případech zvykem, ale pasáž je vždy zasazena do kontextu příběhu – v souladu se strategií sledovat moment rozhodnutí, okamžik přechodu do „skutečnosti“ – a v jeho rámci interpretována. Kromě výrazů $\mu\omicron\iota\pi\alpha$ a $\alpha\iota\sigma\alpha$ jsou stručně zmíněny i další termíny užívané v homérských básních pro osud, není jim však věnována větší pozornost. Novátorské je jednoznačně rozhodnutí autora práce analyzovat užití tvarů sloves $\tau\epsilon\upsilon\chi\omega$ a $\tau\upsilon\gamma\chi\acute{\alpha}\nu\omega$, jimž dosud nebyla v této souvislosti věnována větší pozornost, jelikož s vlastní *tyché* se setkáváme v Řecku až později, u Pindara a Aischyla /zde není bez zajímavosti upozornit, že právě k nejstaršímu užití *tyché* a výrazů s ní spojených, tj. $\tau\epsilon\upsilon\chi\omega$ a $\tau\upsilon\gamma\chi\acute{\alpha}\nu\omega$, cílil nejprve odborný zájem autora práce,

aby se posléze zaměřil na homérské pojetí osudu právě v jeho komplexnosti a komplikovanosti/. I na tomto poli však autor po mém soudu přesvědčivě nehledá vylučovací buď-anebo, ale ukazuje vzájemnou provázanost a soudržnost jednotlivých přístupů k osudu, zkrátka takové pojetí osudu, „k jehož podstatným vlastnostem patří právě to, že se ukazuje jako určení života *i* jako smrt, jako něco daného *i* něco působícího, jako to, co člověk utváří, *i* to, co ho potkává.“

Závěr nepředstavuje stručné shrnutí, ale spíše domyšlení toho, k čemu se došlo dříve. I zde jsme svědky nuancovaného a citlivého přístupu autora k textu a k jeho jednotlivým rovinám, vždy nahlíženým z optiky celku. Za pozoruhodné považuji např. postřehy o „odstupňovaném hérojství“ představeném v Iliadě.

Argumentace práce je přehledná a srozumitelná, autor skvěle pracuje s primární i sekundární literaturou, je si vědom úskalí absolutních soudů, jichž jsme někdy v odborné literatuře svědky. Zároveň čtenář práce nahlíží, že její autor je sám také nadšeným čtenářem obou homérských básní, že v nich nalézá čtenářské potěšení. Práce je psána kultivovaným jazykem, s občasným abusem kurzivy tam, kde autor hodlá přidat na důraze, zesílit akcent. V těchto případech však méně skutečně znamená více.

Snad jen jedna poznámka na závěr: jakkoli si je autor vědom zásadního rozdílu mezi božským a lidským světem u Homéra /stejně jako jejich vzájemné provázanosti/, myšlenka, že ze strany bohů se může jednat o jakési ludibristní potěšení, o hru, která se zde provozuje a je bytostně nerovná a ze strany člověka vlastně krutá, je jen mírně nadhozena, není však výslovně pojednána; k tomu by bylo možné se vrátit při obhajobě.

Závěrem nezbyvá než konstatovat, že práce jednoznačně splňuje požadavky na diplomovou práci kladené, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou výborně.

V Praze 27/8/2014

Sylva Fischerová